

Лариса Димитренко
(Херсон)

МІФОЛОГЕМА *WILDERNESS* В АМЕРИКАНСЬКІЙ ПОЕЗІЇ XXI СТОЛІТТЯ

Анотація: стаття присвячена аналізу засобів вербалізації міфологеми *Wilderness*, яка є однією з підвалин національної ідентичності та самобутності, в американській поезії XXI століття на прикладі творів Саймона Ортиса, Луїзи Ердрик та Карен Волкмен.

Ключові слова: міфологема, національна ідентичність, дика природа, вербалізація, семантика, поетичний образ.

Постановка проблеми. Проблема природи міфу, його співвідношення з фольклором, питаннями семантики і поетики активно розробляються в дослідженнях сучасних науковців. Аналіз міфопоетики сучасної американської поезії уможливив цілісне осмислення художнього універсуму, з'ясування характерних для національної та світової літератури ідейно-естетичних кластерів і концептів, що визначили певні тенденції постмодерністської культури США.

Міфопоетична складова творчості американських поетів проявляється, в першу чергу, на рівні повторюваних міфопоетичних образів, які, переходячи з тексту в текст, складають розгалужену систему. Для формування міфу первозданності в американській поезії важливу роль відіграє ідея «*wilderness*», яка є однією із підвалин американської ідентичності. Ідеї щодо прирученого (*tamed*) і неприрученого (*wild*), «дикості» є цілком органічними для американської свідомості, адже філософська думка США, як і сама американська ментальність, формувалися довкола поняття *дикої природи* («*wilderness*») і балансу неприрученого

простору з поширенням цивілізації. Протягом століть американські активісти, філософи й письменники осмислювали проблему стосунків людини й природи. Відомий американський історик та екофілософ Родерік Неш вважає, що дика природа стала для американців своєрідним оплотом, важливим націєтворчим елементом. Цивілізації Європи американці протиставили свою незайману первозданну природу, адже, «якщо дику природу вважати посередником, через якого Бог промовляє найвиразніше, то Америка має однозначну моральну перевагу над Європою, в якій століття цивілізації наклали відбиток штучності на Його творіння» [6, с. 39]. Концепція «дикої природи» почала набувати загальнолюдського значення завдяки внеску трансценденталізму, представники якого (зокрема В. Емерсон і Г. Торо) вважали, що між сферою духовної істини та матеріальних об'єктів існує зв'язок [1, с. 51]. Вірячи в те, що первинна людська природа є доброю, а не гріховною, вони, відповідно, «не бачили в дикій природі жодної небезпеки» [там само, с. 53].

У художньому світосприйнятті американських поетів образи природи трансформуються в образи-архетипи, які, за К.-Г. Юнгом, виникли у сфері «колективного несвідомого» та відображаються у свідомості сучасної людини як своєрідні символи, архетипи, «знаки пам'яті» минулих поколінь і виступають у вигляді «загальнолюдських первообразів, які значною мірою є конкретизовано-предметними згустками відчуттів, переживань та уявлень з давно минулих, прапервісних часів» [2, с. 35]. Так, у багатьох віршах Саймона Ортиса (Simon Ortiz) з племені акома публо йдеться про суперечливість, притаманні становищу індіанця у США. Його поезію буває важко сприймати білим американцем, оскільки вона нагадує їм про несправедливість та насильство щодо корінних мешканців континенту. В його творах ідеалом постає расова гармонія, заснована на кращому взаємному порозумінні. Наприклад, вірш «My Father's Song» [5] привертає увагу читача до зв'язків індіанців племені акома з землею, об'єктивуючи цю

авторську ідею за допомогою таких лексичних одиниць, як «*corn, planted, moist sand, soft damp sand*»:

*We **planted corn** one Spring at Acu—*

we planted several times

But this one particular time

*I remember the **soft damp sand***

in my hand.

My father had stopped at one point

to show me an overturned furrow;

the plowshare had unearthed

the burrow nest of a mouse

*in **the soft moist sand**.*

Автор змальовує шанобливе ставлення героя свого вірша до землі, природи та тварин за допомогою лексичних одиниць «*very gently, tiny alive mice, the very softness of cool and warm sand*»:

Very gently**, he scooped **tiny pink animals

into the palm of his hand

and told me to touch them.

We took them to the edge

of the field and put them in the shade

of a sand moist clod.

*I remember **the very softness***

of cool and warm sand and tiny alive mice

and my father saying things...

Лексеми *corn, sand* позначають головні міфологеми культури індіанців, а саме: кукурудза — це плід матері-землі, джерело сили та життя; пісок має колір життєдайного сонця.

Луїза Ердрік (Louise Erdrich), поет і прозаїк, створює потужні драматичні монологи, подібні до лаконічних п'єс. Наприклад, вірш «Windigo» [4]:

*You knew I was coming for you, little one,
when the kettle jumped into the fire.
Towels flapped on the hooks,
and the dog crept off, groaning,
to **the deepest part of the woods**.
In the hackles of dry brush a thin laughter started up.
Mother scolded the food warm and smooth in the pot
and called you to eat.
But I spoke **in the cold trees**:
New one, I have come for you, child hide and lie still.
The sumac pushed **sour red** cones through the air.
Copper burned in the raw wood.
You saw me drag toward you.
Oh touch me, I murmured, and licked the soles of your feet.
You dug your hands into my pale, melting fur.
I stole you off, a huge thing in my bristling armor.
Steam rolled from **my wintry arms**, each leaf shivered
from the bushes we passed
until they stood, naked, spread like the cleaned spines of fish.
Then your warm hands hummed over and shoveled themselves full
of the ice and the snow. **I would darken and spill
all night running**, until at last morning broke the cold earth
and I carried you home,
a river shaking in the sun.*

Відповідно до індіанської міфології *The Windigo* або Віндіго — це дух-людожер, який ховається у темних лісах та очікує на свою жертву: «*the deepest part of the woods, in the cold trees*». Індіанці племені чіппева вірять у те, що він є символом голоду та голодної зими, який асоціюється із попередженням щодо будь-яких надмірностей у людській поведінці: «*New one, I have come for you, child hide and lie still*». Автор пропонує свою версію

історії про цього монстра, адаптовану для сучасного читача. Словосполучення «*sour red*» імплікує колір засохлої крові як символу смерті: «*The sumac pushed **sour red** cones through the air.// Copper burned in the raw wood*». Образ Віндіго представлений як уособлення смерті (*I would **darken and spill all night running***), холодного подиху зими, що вбиває усе живе та несе голод й страждання (*Steam rolled from **my wintry arms** each leaf **shivered** // from the bushes we passed // until they stood, naked, spread like the cleaned spines of fish*).

Саме праобрази стали основою у створенні архетипічної моделі американського світу. Через архетипічні образи поети долають часовий бар'єр та існують поза простором і часом. Їх повторюваність, циклічність допомагає «злитися» з Всесвітом. Вони є символом безмежності, ланкою між минулим та майбутнім. Так, міфологема землі, яка об'єктивується лексемами «*the earth's surface*», «*the dust*», «*mud*», «*a field*», набуває нової інтерпретації у вірші сучасного американського поета Дугласа А. Пауелла “*Cruel, cruel summer*” (2011 рік). Автор вірша змальовує пейзаж літнього дня як відбитку душевного стану людини, експлікуючи насолоду від життя та природи за допомогою таких лексичних одиниць “*the brilliance of a meadowland in bloom*”, протиставляючи негармонійний характер людини довершеним формам оточуючої природи «*as we **graceless creatures** that we are, unmake and befoul our beds don't tell me deluge. **don't tell me heat, too damned much heat***»:

(...) so little, your departure, one plunk upon **the earth's surface**,
one drop to bind **the dust**, a little **mud**, a **field** of mud
the swale gradually submerged, gradually forgotten
and that is all that is to be borne of your empirical trope:
first, a congregated light, **the brilliance of a meadowland in bloom**
and then the image must fail, as we must fail, as we
graceless creatures that we are, unmake and befoul our beds
don't tell me deluge. **don't tell me heat, too damned much heat.**

Цікаву інтерпретацію архетипу трави спостерігаємо у вірші Карен Волкмен «Bridge», який був опублікований у 2016 році [3]. У контексті даного вірша міфологема землі «*Tufts of terra like*» трактується як надприродне, неосяжне явище «*like a bloom in air*», що вибудовується самою природою поза владою та впливом людського суспільства. Автор імплікує думку про непідвладність сил природи «*rain*», їх вільний та незалежний характер:

*Bridge on **the grass** is brideless.*

Tufts of terra like a bloom in air.

*Rational slats, a surface's accretion,
slat system. **Grass** tints it, heliotropic
emanation, sharp, up, or complex
occupation in shiving **rain.***

Карен Волкмен реалізує бінарну опозицію міфологем земля/небо у контексті вірша «*Sleeping sister of a farther sky*», який було опубліковано у 2008 році. Автор репрезентує споріднені та взаємопов'язані стихії землі та неба як *sister* та *farther*, які перетинаються та утворюють систему координат Всесвіту «*the lucid apex of a scale unknown*»:

*Sleeping sister of **a farther sky**,
dropped from zenith like a tender tone,
the lucid apex of a scale unknown
whose whitest whisper is an opaque cry.*

Така система Всесвіту експлікована у вірші через призму архетипів-алюзій листя, трави, дерева:

*(...) the stunned polarities your substance weaves
in one bright making, **like a dream of leaves**
in the **tree's** mind, summered.*

Архетипічний світ поета акумульований навколо образів, які є одними з першоджерел Всесвіту (земля); акцентований на циклічності людського буття (трава) та безкінечності можливостей і прагнень людини (дорога). Всі

образи несуть на собі знак відродження, «вічного повторення», що надає нації шанс для чергового воскресіння. Саме тому аналізована міфологема землі, що експлікується архетипними образами трави, листя, дороги, дерева, є однією з найактуальніших для американської поезії ХХІ століття та інтерпретується у поетичних текстах сучасних авторів молодого покоління через алюзії.

Хоча культурні конотації найвиразніше відбито в ідіомах та усталених лексичних сполученнях слів, проте вони притаманні всім культурно маркованим мовним одиницям, зокрема і номінативним, що виявляють потенціал у визначеному культурно-історичному контексті. Так, культурна конотація є способом утілення культури в мовному знакові, а лінгвокультурна інтерпретація таких мовних одиниць є основою виокремлення історичних, суспільних і власне культурних цінностей та принципів існування мовної спільноти на рівні тексту. Саме тому проаналізовані мовні одиниці у своїй сукупності представляють елементи міфологеми *Wilderness*, яка є відносно незалежним культурним конструктом у системі світобачення американців та представляє складовий елемент картини світу американської поезії ХХІ століття.

ЛІТЕРАТУРА

1. Нэш Р. Дикая природа и американский разум. — К.: Киевский эколого-культурный центр. — 204 с.
2. Carl Gustav Jung, Beatrice M. Hinkle. *Psychology of the Unconscious*. — Courier Corporation, 2003. — 566 p.
3. Karen Volkman. "Bridge" from *Whereso* / Reprinted by permission of BOA Editions, Ltd., 2016. — The mode of access: <https://www.poetryfoundation.org/poems/146959/bridge-5b07097774ca7>
4. Louise Erdrich. "Windigo" from *Jacklight*. — New York: Holt, Rinehart & Winston, 1984. — The mode of access: <https://www.poetryfoundation.org/poems/43086/windigo>

5. "My Father's Song" by Simon F. Ortiz from *A Good Journey* (University of Arizona Press). — The mode of access: <https://writersalmanac.publicradio.org/index.php%3Fdate=2003%252F06%252F15.html>
6. Nash R. *Wilderness and the American mind*. — New Haven and London: Yale University Press, 1982. — 430 p.

Larysa Dymytrenko

MYTHOLOGEME *WILDERNESS*

IN THE AMERICAN POETRY OF THE XXI CENTURY

Summary: the article touches upon the analysis of verbalization of the mythologeme *Wilderness*, as one of the fundamental principles of national identity and authenticity, in the American poetry of the 21st century (the case study of poems by Simon Ortiz, Louise Erdrich and Karen Volkman).

The archetypal world of the poet is accumulated around images, which are one of the primary sources of the universe (earth); it focuses on the cycles of human existence (grass) and the infinite possibilities and aspirations of man (road). All images bear the sign of a rebirth, "eternal repetition," which gives the nation a chance for another resurrection. That is why the mythologeme of earth, made explicit by archetypal images of grass, leaves, roads, trees, is one of the most relevant for American poetry of the 21st century and is interpreted in poetic texts of modern authors through allusions. Although cultural connotations are most clearly reflected in idiomatic language and regular lexical combinations of words, they are, however, inherent in all culturally marked linguistic units, including nominative ones, which exhibit potential in a certain cultural-historical context. Thus, the nominative linguistic units realized through the names of plants represent the mythologeme *Wilderness* as an integral part of the world picture of African-American poetry in the 21st century.

Ключові слова: mythologeme, national identity, wild nature, verbalization, semantics, poetic image.

Лариса Димитренко

МИФОЛОГЕМА *WILDERNESS*

В АМЕРИКАНСКОЙ ПОЭЗИИ XXI ВЕКА

Аннотация: статья посвящена анализу способов вербализации мифологемы Wilderness, которая лежит в основе национальной идентичности та самобытности американской поэзии 21 века на примере произведений Саймона Ортиса, Луизы Эрдрик и Карен Волкмэн.

Ключевые слова: мифологема, национальная идентичность, дикая природа, вербализация, семантика, поэтический образ.